

Orizont LITERAR artistice

Despre Aradul teatral

— Convoare cu Margareta Andreescu, cercetător de Istoria artei —

— Din cîte știm, Aradul nu vă este cu toții necunoscut... Intr-adevăr, de Arad mă legăt eminenții din anii copilariei și adolescenței, cu aura lor de romanticism și, credeam eu, plină în această revedere, cu inevitabilă tendință de supradimensionare a pelenajului arhitectonic și spiritual.

— Ce impresie v-a făcut orașul după atâtia ani?

— La scurgereea a patru trei decenii, mi-am dat seama că imaginea pe care o păstram nu era doar una a-fecțivă. Aradul își păstrează alura de monumentalitate. Ceea ce este însă diferit și porată pecetea vremurilor noastre este extinderea Aradului, noile construcții, este pulsul viu și energetic al orașului.

— Dar teatrul?

— Împărătorul edificiu are, făză de alte edificii, care de aceeași vechime, o notă specifică, rezultată din armonioasa îmbinare a exigențelor estetice moderne cu o moștenire a trecutului. Armonia de care am vorbit nu se referă numai la hol, ci și la acoperiș care se stabilește între acesta și sala de spectacol. Si aici, o linie domolită, nimic din suprancăsarea ornamentală de odinioară. Si mai este ceva la teatrul dv., care îmbio să reconstituie drumanul între feri și aži: muzeul. Vorbesc despre el nu numai pentru că prejudecă neobosită pasăru și munca a tovarășului Stribu, nu numai pentru că e unul în felul lui (abstracte făcând de muzeul Naționalul bucureștean), dar și pentru că, oferind o documentare valoroasă, constituie un prim pas spre elaborarea unei monografii a Teatrului de stat din Arad.

— As vrea să-mi răspundem la o altă întrebare: ca problemă de cercetare stau în atenția dv.

— Vă răspund cu placere, fiindcă problema pe care o cercetez mă pasionează. Este vorba despre teatru proletar din România din perioada interbelică, temă neabordată pînă în prezent de cîteva ocazional și în referiri sumare. Aș dori, deci, să pot reconstrui cît mai fidel și în linii esențiale o istorie necunoscută și a-nume privind acea activitate. În cîteva sute de anonimi — muncitorii și intelectuali — au apărut în lupta lor politică din anii greci și ilegalității, la mijlocul anilor artel scenice. Aș vrea să pot releva ce au însemnat spectacolele agitatorice ca armă de luptă, răsunetul lor social și uman și, în ultimă instanță, nivelul și eficiența lor cultural-artistică.

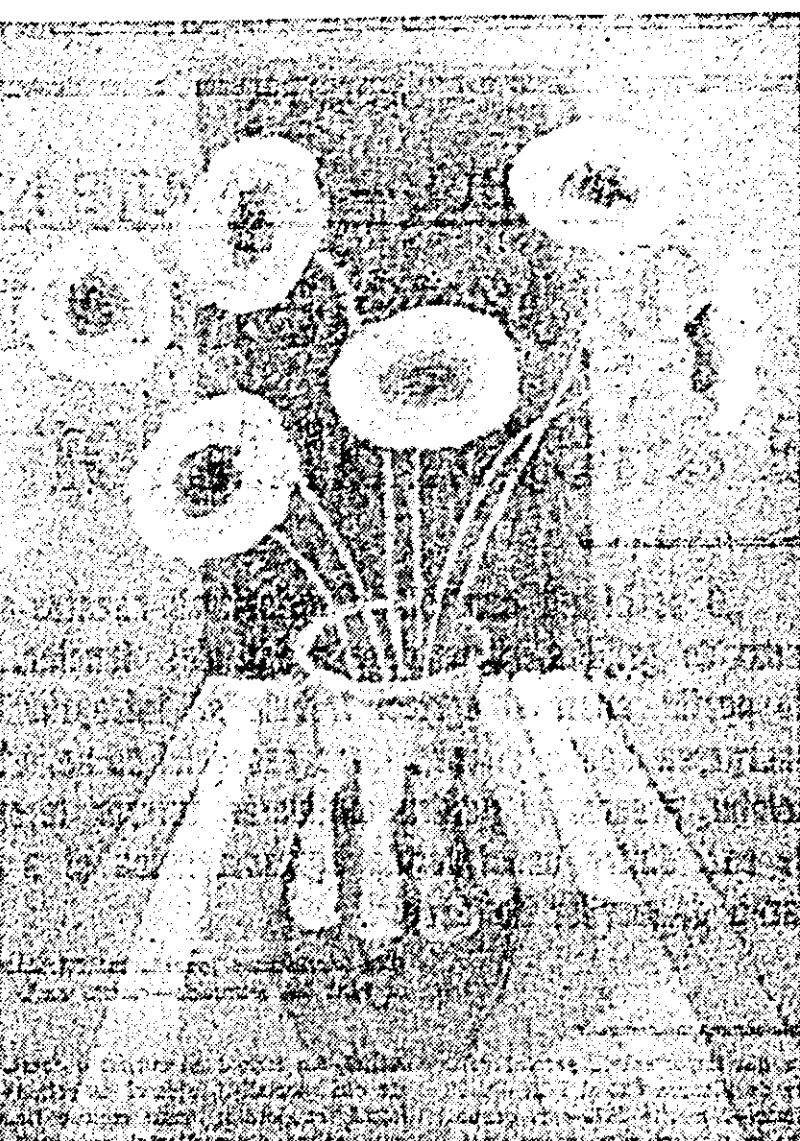
— Sintem foarte interesat în cunoaște ce manifestări de teatru proletar a produs Aradul între cele două război mondiale,

— Într-un centru ca Aradul, cu vechi tradiții de luptă, spectacolele muncitorilor-agitatorice au îmbrăcat toate formele caracteristice acestui gen de activitate, de la corul vorbit, tabloul vivant, sceneta satirică, pînă la transformarea scenelor și a texelor dramatici într-unul sau multe acte. Un document astăzi chiar la muzeul dv. aduce mărturia unei manifestări de teatru proletar. Grupa militanță a „Căminului Muncitoresc” lancează o „Invitație” la reprezentările teatrale, cu misiunea dramă muncitorescă, de Maxim Gorki, „Făță de lucru”, tradusă și organizată de Gh. Demian. Căminul Muncitoresc din Arad a fost, de altfel, locul unde s-au organizat unele acțiuni revoluționare, inclusiv cele cu caracter cultural-artistic, cu toate că organele de reprezentare l-au suspendat, nu o singură dată, activitatea. Tot aici

să repetă piesă cu titlu semnificativ, „Spartacus”. Spectacolul, montat de I. Zala, nu a putut fi avut loc fiindcă în seara premierei poliția a înconjurat clădirea și a interzis manifestarea. Dar oră de cîte ori să a jucă teatru, ori să recite versuri la Căminul Muncitoresc, afluvena publicul era foarte mare, iar participarea activă. În 1929, la 26 februarie, Comitetul de ajutorare al detinuților politici a organizat, în același săbăt un „real” cu program artistic. La finalul apoteotic al unui impresionant tablou vivant, cînd pe scenă a apărut fulgerător cu literă roșii cuvintul „Amnistie”, iar „muncitorii” și „țărani” de pe scenă să-luă datul milă, rostind cu înțeleptare același cuvint, spectatorii din sală să-luă exprimat prin aplauze frenetică sau pumnul ridicat solidaritatea cu marcia acțiune inițiată de PCR pentru amnistierea condamnatilor politici. Mă opresc aici, desigur, exemplul pot fi înmulțit.

— Vă mulțumesc.

Discuție consemnată de ENRIC ROȘCOVICI

„Flori”

(din expoziția deschisă în sala „Forum”)

Traian Chevereșan, un poet în culoare al podgoriei arădene

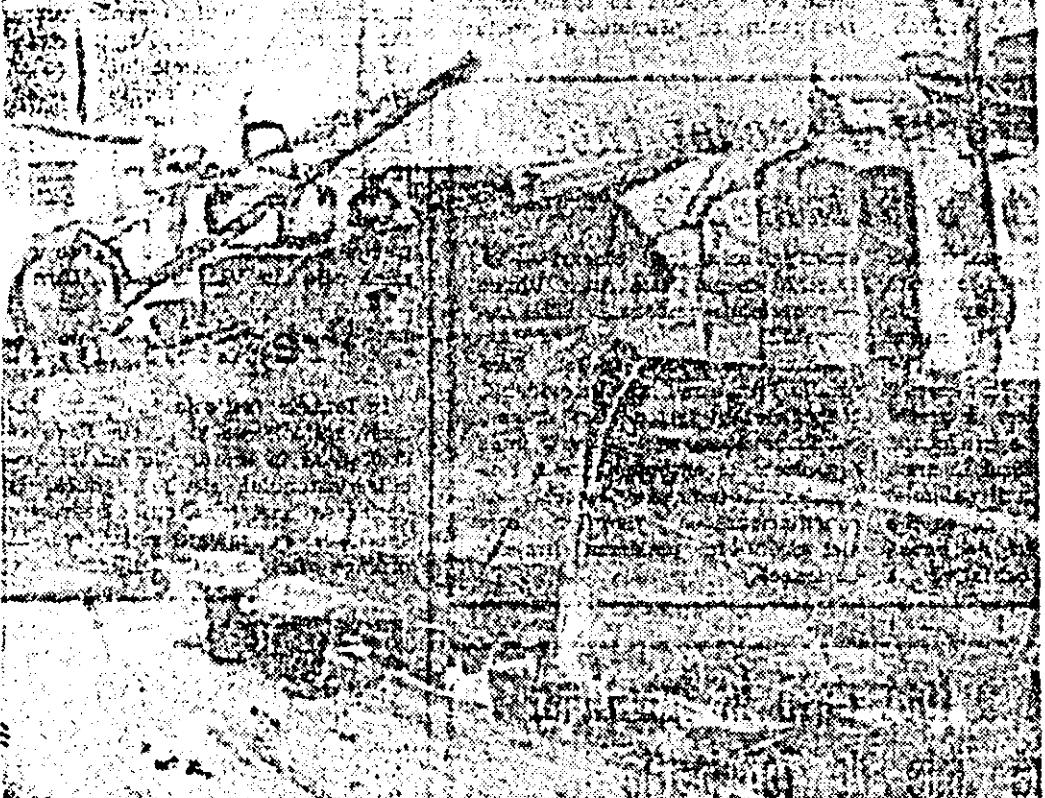
Expoziția de pictură a lui Traian Chevereșan, deschisă zilele acestea în sala „Forum”, aduce în actualitatea teatrului a municipiului nostru pe unul dintre cel mai talentat pictori amatori din județ. Amatorismul lui Traian Chevereșan înseamnă, în primul rînd, o mare bucurie de a pleca, bucurie care se transmite prietenului printr-o amonă cromatică organizată, de obicei, în funcție de culoare caldă, prin felul spontan în care așeză lucră și prin diversitatea subiectelor abordate. Mai presus de

orice, Traian Chevereșan este un pelagist, un poet în culoare al dealurilor și locurilor pitorești ale podgoriei noastre. Recunoaștem aceste locuri, nu altăprim datele obiective, cît mai ales doritorii unui anumit „aer” care le învăluie și pe care Traian Chevereșan a sătuit să-l surprindă. Privirea cuprinde larg peisajul, înfățișând elementele liniștită, pe care pictorul le încarcă cu propriul său sentiment. Plin de căldură, de atâsamente față de locul înălțat, peisajul lui Chevereșan re-

pinge descripțivismul plat. Galbenul său cuprinde ardeore solare, iar verdele emană întreaga prospețime a naturii din podgoria arădenă.

Poartă înălțată de creație Traian Chevereșan este un entuziasmat animator al vieții culturale-artistice locale. În acest sens, expoziția să armează unul exemplu pentru artiști încadrăți în largă mișcare de amatori din județul nostru și din țară înțelegă. Ea dovedește că artiștii noștri se desfășoară la un bun nivel de probabilitate profesională artistică, având marca sincerității și a lipselii de artificiu. Este o calitate care ne cerește și ne încîntă. Amplă și omogenă ca stil și realizare artistică, expoziția lui Traian Chevereșan ne lasă convingeră că acest artișt va continua rodurile și în viitor o activitate creațoare, frumoasă.

HORIA
MEDELEANU

Vase la chei
(din expoziția deschisă în sala „Forum”)

Spectacol festiv închinat fruntașilor în producție

Ieri după-amiază, sala Palatului cultural din Arad a găzduit o frumoasă manifestare artistică dedicată fruntașilor în producție din întreprinderile, municipiul, manifestare organizată de Consiliul municipal al sindicatelor.

Spectacolul, susținut de formațiile artistice de amatori ale Uzinelor de vagoane, Uzinelor de struguri și uzinei textile „30 Decembrie”, a fost răsplătit cu rotopete de aplauze de cel prezenți.

Din bogata desfășurare de cîntece, dansuri și vole bună revărsată pe scenă în cele aproape două ore, consemnăm doar cîteva momente care au incitat deopotrivă ochii și înimile spectatorilor. Asemenea clipe au oferit cîntecile interpretele de corul bărbătesc al Uzinelor de vagoane, formație recent promovată în fază finală a concursului „Cintare parțel” ca și cel apartinând sindicatului din înălțamără.

Recitalul de versuri „Cinste muceni”, susținut de grupul de recitalori al uzinei textile „30 Decembrie” din partea consiliilor municipial și județean al sindicatelor.

M. D.

ÎN DIALOG CU CEI CARE BAT LA POARTA LITERATURII

MANUSCRISE

Gheorghe Sîrdianu, Luguzău. Regretăm, dar nu e nimic poetic în ceea ce ne-ați trimis.

P. D. Arad. În „De ziua Unirii” există multe idei de preț. Transfigurarea poetică este însă, demonstrativă în chip teatral. Luptă împotriva diluției și a grandilovenței.

Pavel Moș, Arad. Versificări ușoare. Dar atât. Ceea ce nu este suficient. Poezia este o mare ardere, mai întâi, și numai, apoi o exprimare exterioră.

Ioan Ardeleanu, Macea. Vă mulțumim pentru urările de fericiere și sănătate pe care ni le adresați. În „Voi ridică ochii în sus” și „Ca zilele trec” e mult prozemism, multă confuzie și multă ne-poezie.

Al. Mermuze, Arad. După cîte v-am citit, nu se pare că dv. vă descurcați mai bine în gazetările de cîntecile dulce al poeziei. Ce ne-ați trimis și foarte just, dar încă nu e poezie.

Ioan Zolca, Nădlac. Cîțuți mult și scrieți mai puțin.

Ioan Prencu, Arad. Cîntecile dumorfistice se vor un fel de epigramă. Dacă ar fi mai concentrate și mai puțin ostentativ moralizante, ar avea senza să se apropie de ceea ce se numește epigramă. Stătuți și cîțuți pe marii stiluri.

Pulu Popovici. Poezia „Un nume” are o idee foarte frumoasă. Îi lipsește însă florul transfigurării.

Gheorghe Tica, Blașca. Minunate sunt gîndurile pe care le-ați transcris în poezia „De ce?”. Aveți în dv. cîteva de raport. Vă lipsește înălțarea mesesugul. Luati legătura cu cîntecul literar din Sebeș.

Prof. Lucia Silje, Sicilu. Versurile pe care le-ați închinat lui Silje

cembrelă” a constituit un vibrat omagiu adus muncii și celor ce lăurează, zile de zi, valorile materiale, fruntașilor în producție.

Un moment inedit și placut la constiționat microrecitalul dat de formația de tamburăși a Uzinelor de struguri, care a adus pe scenă un buchet dintre cele mai îndrăgite melodii populare sirbești. Să înșirî, nu putem să nu amintim polioromia și trumășarea costumelor și dansurilor populare românești prezentate de către înămăobili artiști amatori de la cele trei mari întreprinderi arădene.

Seară aceasta deosebit de placută și încheiat cu un moment emponționant: sărbătoarea a 25 de ani de activitate pe tărâm cultural, desfășurată de un neohos și înălțărat animator artistic: Teodor Ilie. După cîntecile calde de mulțumire, artistul amator l-a oferit florii, precum și diplome și diplome din partea consiliilor municipial și județean al sindicatelor.

M. D.

Jara, frumusețea ...

Jara, frumusețea veșnică vor sămîne,
nol prin vreme ducem doruri ori nevoli,
nol sămîn și năsîn cu-o plină,
jara se înalță prin ce-l sămîn în nol.

Generalii-n hoții trec spre veșnicie
ca-ntr-un flux pe mare valul după val,
lucrare-n vreme lăsă-n mărturie
cum își lăsă valul zbuciumul la mal.

lăsă ca înz. urmăndu-ji năzduină,
vînă, un semn lăsăndu-ji vîrsta în tine,
cum prin vreme poartă-n talia ei sămînă
trunca și copacul sămîn din care vine.

VASILE VERSAVIA

Destin comunist

Copilul meu acesta este sănătă
Să se încopteze pe pămînt
Cină atac de singe elemei
Inălțindu-și steagul către cer

Uneori sănătă ilăciă albăstă
Pus să lumineze pe fruntea voastră
Ne sămînă aluneca de minune
Dulci pletești în comunitate

Ramură de stea lăsă în lume
Veșnică lăsă și mereu dator
Să își armă viață și un nume
Vrednic de-un asemenea popor,

PETRU M. HĂȘ

Despre patrie

Văză cu măci iluminându-mi pieptul
În deșertul înaintă unde singele capătă sens
Păsări cu umbre deasupra trupului, în cer,
Plădiră tragedie, ilăciă tragedie

Zburănd cu gen, înălținu în răddință,
Piscul de apă străduindu ca luminărea,
Prin inel de triste degetul numărind
Un pum de boabe într-un bulgară

Despre patrie mărturism deopotrivă
Că marea despre izvoarele sale,

DAN DAMASCHIN HĂRDĂUȚ

Olimp intim

Cind alegătoare marginile sparge-să,
Cind strigă lumișă să se lacă munte,
De-nas avean pîrlitul un Olt și-un Arges,
N-as mai urca din suljet edre triste

N-as mai cîlci cu împletile de-o viață
Din marmură să se dezlegă sojotii,
Cum se desprinde literă din coafă,
Să-șas mai bate-n porti de dragul portil

DAMIAN URECHE

DE UNDE SARE IEPURELE

Bună să vă fie înțim! Da unde

ai portni-o cu altă veselie!

— Isă, la dumneata, neno Antonie!

— zise Andrei, flăcău cel chipesc, cu ochi albiștri și cu părul auriu, numai încrezătoare.

— Ei, păi dacă-i vorba pe său

— Indată, Anto-

nile, răspunse fermă, care și sco-

se o lăvă pe

care punea de zor cîteva păhărele,

Acuș și cîteva cîteva

— Lăsați, că de la masă venim.

De băut am băut, de mîncat am mîncat,

De sărit am sărit și să sunătoare.

— Să se auză deodată un hămăști.

— Intreabă să uită unul cîteva

— Să se înțeleagă că înălță-

neșteasă

— Lăsați, că de la masă venim.

— Dar, că mai băbăte, întăi în

vorbă Smaranda, parcă ziceai că nu

estă chiar ea bătrînă, iar acum, cind

copiii își spusă să-ă ajute...

— Necaz nu-l, dar, vezi dumneata...

POVESTIRE DE SILVIA DRĂGAN

Andrei:

— Dar din cîte flăcăi sănătă în sat, tomai pe mine, om cu părul alb și negru?

DIN TOATA LUMEA

Cludad de Panama

SESIUNEA EXTRAORDINARĂ A CONSILIULUI DE SECURITATE

CIUDAD DE PANAMA 17 (Agerpres). — În sala Palatului legislativ din Ciudad de Panama continua lucrările sesiunii extraordinare a Consiliului de Securitate al ONU, la care participă celo 15 ţări membre ale Consiliului și observatorii din peste 30 de state, printre care delegații din 11 țări latino-americane. Participă, în calitate de observator, ambasadorul Ion Dacu, reprezentant permanent al României la Națiunile Unite.

Discursul lui Enrico Berlinguer la posturile de televiziune sovietice

MOSCOWA 17 (Agerpres). — Corespondentul Agerpres, Laurențiu Duță, transmite: Luind cuvântul la posturile de televiziune sovietice, Enrico Berlinguer, secretar general al Partidului Comunist Italian, a relevat că PCI, purtând o cale grea, a izbutit să devină o forță importantă în viața politică italiano-americană, în lupta masselor largi populare. În prezent, a arătat vorbitorul, pentru noi votarea 27 la sută din masele largi populare. PCI reușește peste 1.500.000 de membri. Berlinguer a prezentați apoi principalele partide și principalele strategie și tactici Partidului Comunist Italian în domeniul politicilor interne și externe. Referindu-se la relațiile PCI cu Partidul Comunist al Uniunii Sovietice, Enrico Berlinguer a evidențiat faptul că vizita sa la Moscova și întâlnirea cu conducătorii PCUS au loc în cadrul tradiționalelor relații prieteniei existente între cele două partide. În cadrul discuțiilor de condiții în care își desfășoară activitatea partidul nostru, pe de o parte, și

Atacuri ale forțelor patriotică cambodgiene

CAMBODGIA 17 (Agerpres). — Forțele patriote cambodgiene au lansat atacuri impotriva dispozitivelor de apărare ale trupelor lonașiste din capitala provincială Takeo, încercând do mai multă vreme de patrioti. În cursul acestor acțiuni, patriotii khmeri au pătruns pînă la o distanță de 2,5 km de plaja centrală a localității.

Acționând în aceeași reglune, forțele patriote khmere contracarează incercările trupelor regimului de la Phnom Penh de a recăști controlul asupra soselei dintr-o Phnom Penh și Takeo, în lungime de circa 80 km.

PNOM PENH 17 (Agerpres). — Reședința sefului regimului de la Phnom Penh, Lon Nol, a fost bombardată, simbatic, de un avion de tipul celor aliaților în stocare armate lonașiste. La scurt timp după bombardare, Lon Nol a decretat stare de urgență.